

31.05.2011

Gwido Karol Langer – dowódca polskich kryptologów, którzy złamali szyfr Enigmy

autor: student

Gwido Karol Langer urodził się 2 września 1894 roku w Żylinie na Śląsku Cieszyńskim (obecnie Słowacja), a zmarł 30 marca 1948 w Kinross w Szkocji. Był pułkownikiem dyplomowanym piechoty Wojska Polskiego, kierownikiem Biura Szyfrów, gdzie pod jego dowództwem w 1932 roku grupa polskich kryptologów złamała system niemieckiej maszyny szyfrowej Enigma. W lipcu 1939 roku Langer przekazał te informacje aliantom.

Młodość spędził w Cieszynie, gdzie ukończył 4-klasową szkołę ludową, a następnie szkołę realną, co pozwoliło mu na wstąpienie do Terezańskiej Akademii Wojskowej w Wiener Neustadt.

Po otrzymaniu 29 lipca 1914 roku patentu oficerskiego trafił do jednostki, z którą wkrótce wyruszył na front rosyjski, gdzie po kilku dniach walki, 27 sierpnia w bitwie pod Wielkolasem na Lubelszczyźnie został ranny. Po wyzdrowieniu wrócił do jednostki i 15 stycznia 1915 roku ponownie został ranny.

Wyleczony wrócił do tej samej jednostki i walczył na froncie rosyjskim do 5 czerwca 1916 roku. W tym dniu dostał się do niewoli. W obozie jenieckim nad rzeką Ussuri przebywał do 1 grudnia 1918 roku. Na drugi dzień po zwolnieniu z obozu wstąpił do 5. Dywizji Strzelców Polskich – potocznie zwanej 5. Dywizją Syberyjską.

W jej szeregach walczył do końca na różnych stanowiskach, wykonując i realizując rozmaite zadania. Ma na swoim koncie między innymi wyprowadzenie dywizji z okrążenia przez wojska Tuchaczewskiego.

W styczniu 1920 roku dostał się do niewoli bolszewickiej, z której udało mu się uciec. Do kraju wrócił we wrześniu 1920 roku i natychmiast zgłosił się do Wojska Polskiego.

Wyróżniał się w służbie i został skierowany do Wyższej Szkoły Wojennej. Po ukończeniu studiów i odbyciu praktyki liniowej w 1930 roku dostał przydział do Sztabu Głównego Wojska Polskiego.

Przełożeni szybko zauważyli jego zdolności organizacyjne i powierzyli Gwidonowi Karolowi Langerowi Biuro Szyfrów II Oddziału Sztabu Głównego Wojska Polskiego. Komórka ta oraz jej pracownicy, a tym bardziej jej szef Gwido Langer, podlegali ścisłej konspiracji. Tym zapewne tłumaczy się, że na próżno szukać jego nazwiska wśród inicjatorów ogólnokrajowego Związku Sybiraków, chociaż założycielami tego związku byli żołnierze 5. Dywizji Strzelców Polskich (Syberyjskiej).

Po kampanii wrześniowej 1939 roku Langer kierował ekipą kryptologów we Francji, a po kapitulacji państwa francuskiego rozpoczął współpracę z wywiadem brytyjskim w „wolnej strefie”. Po zajęciu „wolnej strefy” przez Niemców podjął w marcu 1943 roku próbę przejścia do Hiszpanii, ale został aresztowany w pobliżu Perpignan, razem z zastępcą majorem Maksymilianem Ciężkim. Aresztowanie było wynikiem zdrady przewodnika, który miał przeprowadzić Polaków przez Pireneje. Do końca wojny Langer był więziony w Niemczech. W areszcie zaprzeczył, jakoby złamał szyfry Enigmy, dowodząc, że jest to niemożliwe od czasu wprowadzenia zmian w jej mechanizmie w 1938 roku, co zapobiegło zmienieniu przez Niemców systemu szyfrującego.

Dopiero 65 lat po wojnie doceniono i ujawniono zasługi pułkownika Gwidona Karola Langerera nie tylko dla Polski, lecz także dla aliantów koalicji antyhitlerowskich w drugiej wojnie światowej.

To pułkownik Langer miał klarowną koncepcję, czym powinno być Biuro Szyfrów. Zorganizował je według własnego planu i doskonalił przez przedwojenne i wojenne lata. Wynegocjował w Sztabie Głównym Wojska Polskiego stypendium dla osiemnastu młodych i zdolnych Polaków, których kształcono na uniwersyteckich wydziałach matematycznych. Po dwóch selekcjach z osiemnastki wyłoniono trzech głównych bohaterów złamania szyfrów Enigmy: Mariana Rejewskiego, Jerzego Różyckiego i Henryka Zegalskiego.

Po zakończeniu wojny Langer wyjechał do Londynu, gdzie rozpoczął pracę dla polskiego radiowywiadu w Kinross. W 1947 roku został przeniesiony do rezerwy.

Zmarł 30 marca 1948 roku w nędzy w hotelu w Kinross i został pochowany w nieoznakowanym grobie na cmentarzu w Wellshill koło Perth.

W 2010 roku dzięki staraniom Urzędu do spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych, przy osobistym zaangażowaniu doktora Stanisława Ciechanowskiego, szczątki Langerera ekshumowano i pochowano w jego rodzinnym mieście – Cieszynie.